

کاشف - این اظهارات آقای مخبر هیچ منافات ندارد یا اینکه فصل بفصل رای داده شود برای اینکه همان مذاکره در ماده می شود همان مذاکرات در فصل خواهد شد برای اینکه فصل همیشه حاوی مواد است و لابد وقتی فصل خوانده شد مواد هم خوانده می شود نهایت اینست که در موقع رای گرفتن يك مرتبه بفصل رای بگیریم و اگر چنانچه ما بخواهیم همینطوریکه کمیسیون پیشنهاد کرده است تصویب کنیم که ماده بماده رای گرفته شود همانطوریکه آقای مشیرالدوله فرمودند خیلی اسباب اشکال خواهد شد و دست ویای وزیر را خواهد بست .

حاج شیخ علی - در شور اول هم مذاکره در این خصوص خیلی شد بعضی معایبی در فصل هست اگر فصل بفصل تصویب شود و اگر ماده بماده هم تصویب شود همین طور بعضی معایب دارد مثلاً اگر بخواهیم در فصل رای بدهیم آنوقت بودجه حکام يك فصل خواهد بود و مواد آن یکی حکومت آذربایجان خواهد بود یکی هم حکومت خراسان و همینطور آنوقت این اختیار بوزارت داده خواهد شد که يك اختیاری را از ماده که نسبت با آذربایجان است نسبت بخراسان انتقال بدهد یا حذف نماید پس در این صورت اگر ماده بماده تصویب شود و این زحمت را مجلس تحمل نماید بهتر است از این که فصل بفصل تصویب شود و آنوقت اشکالات بزرگی برای ما تولید کند و اگر که قرار شود ماده بماده رای بدهیم آن وقت بیشتر مارا دچار اشکال خواهد کرد برای این که در هر ماده مذاکرات زیاد خواهد شد و طول می کشد از مجلس بگذرد اگر چه فصل بفصل اشکالش بیشتر برای این که وقتی نباشد فصل بفصل اخذ رای شود بسامی شود که آقایان درین فصلی يك ماده را تصویب نمی کنند آنوقت تمام فصل وارد می کنند و آن وقت بیشتر دچار اشکال خواهیم شد و آنکه در نظامنامه داخلی مادارد که هر نماینده می تواند تقاضا کند که جزء بجزء هم رای گرفته شود پس عقیده بنده این است که نه فصل بفصل رای بگیریم برای آن اشکالات که عرض کردم و نه جزء بجز برای این که خیلی وقت مجلس را تضییع خواهد کرد و همانطور که کمیسیون تصویب کرده است ماده بماده رای بدهیم بهتر است و کمتر دچار اشکالی خواهیم شد .

آقا سید حسین اردبیلی - بنده افسوس می خورم از این مذاکرات برای اینکه نزاع لفظی است برای این که اگر ماده بماده قرار شود که رای بدهیم آنوقت وزیر ماده را طوری پیشنهاد خواهد کرد که بتواند تمیزی در آن بدهد چنانکه دیدیم در پیشنهاد وزیر معارف در باب وزارت معارف و اوقاف و اوقاف را که ترتیب داده بودند هر کدام يك فصلی بود مشتمل بر بیست ماده و همه آنها را در يك ماده بطور مخصوصی گنجانیده بود و اگر بخواهیم فصل بفصل رای بدهیم باز هم وزیر طوری پیشنهاد خواهد کرد که بتواند به میل خودش بعضی تصرفات کند نظامنامه داخلی

مجلس واگذار کرده است بنمایند کان یعنی هر وقتی که دیدند خیلی اهمیت دارد تجزیه میکنند و جزء بجزء رای میگیرند والا فصل بفصل رای می دهند این است که بنده تقاضا می کنم که بیش از این در این خصوص مذاکره نشود و رای بگیریم که مطلب تمام شود در این موقع بی مناسبت نمی دانم که در خصوص آقایانی که غایب می شوند برای (نماز خواندن) عرض کنم که خوب است نماز خودمان را در منزل های خودمان بخوانیم در موقعی که برای نهار خوردن می آمدیم برای اینکه حالا يك موقعی است که وقت خودمان نیست وقت ملت است و از حق دیگری نمی توانیم صرف خودمان بکنیم و این کار به عقیده بنده مشروع نیست .

رئیس - حالا باید رای بگیریم گفتند همه کافی نیست .
آقا شیخ غلامحسین - بعد از این من گمان می کنم هیچوقت عده برای رای گرفتن کافی نشود برای اینکه امروز نگاه می کنم می بینم که از آقایان حاضر طهران خیلی غایب هستند .
گفتند بعضی برای کمیسیون تفهیش نان غایب هستند .

آقا شیخ غلامحسین - آقای سید محمد اعظم آقای سردار احمد آقای مستشارالدوله آقای ممتازالدوله غایب هستند در صورتیکه جزء کمیسیون تفهیش نان هم نیستند .

رئیس - اجازه هم نگرفته اند تصویب بنده هم نیست بقیه شور در این قانون میگذاریم برای جلسه آتی آقای حاج شیخ علی سئوالی داشتید از وزارت مالیه بفرمائید .

حاج شیخ علی - مهمترین مطلبی را که مجلس شورای ملی نقطه نظر خود از او قرارداده بود جلب مستخدمین خارجه بود و مدتی در این صدد بود تا اینکه کابینه سابق این مطلب را پیشنهاد کردند و ۱۵ نفر را رسماً تقاضا کردند که جلب شود عده از آنها تصویب شد و عده از آنها را کابینه استرداد نموده که يك نظر دیگری در آن نموده بر گردانند چهار یا پنج نفر حالا درست در نظرم نیست از آنها راجع بود بوزارت مالیه که تصویب شد جلب شود و البته خیلی مهم است و بجهت جریان ترتیب ادارات آن وزارت خانه خیلی لازم است که در این کار اقدام فوری بشود و حالا از آقای وزیر مالیه مستدعی هستم آن اقدامی را که در این باب فرموده اند بفرمائید که مسبوق شویم

وزیر مالیه - این مسلم است که جلب این قسم مستخدمین از راه های دور يك چیزی نیست که در ظرف دو سه روز انجام بگیرد عجالتاً بترتیباتی که مقتضی است از طرف وزارت امور خارجه اقدام شده است و سئوالی کرده اند منتظر جواب می باشم .

رئیس - جلسه آتی روز یکشنبه و دستور آن بقیه دستور امروز است حالا يك ریم تنفس است بعد از آن تقاضای جمعی از آقایان جلسه خصوصی تشکیل خواهد شد .
غروب آفتاب جلسه علنی ختم شد .

جلسه ۱۷۵

صورت مشروح روز یکشنبه

دهم شهر ذی قعدة ۱۳۲۸

مجلس یکساعت و چهل و پنج دقیقه قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای ذکاء الملك تشکیل شد صورت مذاکرات جلسه قبل را آقای معاضد الملك قرائت نمود .

غائبین جلسه روز قبل

قوام الاسلام - موسوی - حاجی میرزا آقا - آقا سید محمد رضا - مستشارالدوله - مختار الدوله - آقا سید علی آقا - سیدار اعظم - سردار احمد بدون اجازه غائب بوده اند .

دکتر امیرخان - آقا میرزا احمد - آقا شیخ رضا - بهجت - آقا سید جلیل - آقا میرزا ابراهیم قمی - ناصر الاسلام - حاج وکیل الرعایا - ابوالقاسم میرزا - کاشف و دهخدا بوقت حاضر نشدند

بترتیب وکیل التجار و لواء الدوله و حاجی میرزا زین العابدین قمی مریض بودند .

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی است بفرمائید .

حاجی شیخ رئیس - بنده بکفره

اخطار دارم و بکفره هم سؤال کسانی را که امروز اسمشان را مینویسیم بنده هیئتشان را حرام نمیدانم بلکه واجب میدانم زیرا که امتداد غیبت به این درجه اگر چه موافق قانون باشد شاید عیب نداشته باشد ولی موافق نزاکت و کالت صحیح نمی دانم و آقای آقا سید علی آقای یزدی را بنده محققاً می دانم که استعفا کرده است و خودش مکرر اظهار کرده است که من قبول این وکالت را نمی کنم با وجود این چرا بجای ایشان انتخاب نمیکنید

رئیس - باید استعفا ایشان را کتباً بفرستند

حاج شیخ رئیس - سؤالم این بود

که بنا بود بر حسب تقاضای آقای ادیب التجار تلگرافی به آقای نایب السلطنه نوشته شود یا خیر

رئیس - نوشته شد .

حاج شیخ رئیس - تشکر میکنم

افتخار الواعظین - بنده راجع بمندرجات برق عرض دارم .

رئیس - جزء دستور نیست

حسینعلیخان - راجع بکمیسیون فارسی

عرض دارم بنده یکی از اشخاصی بودم که در این کمیسیون انتخاب شده ام و دو جلسه هم حاضر بودم ولی بواسطه کسالتی که عارض شده است مشغول مداوا هستم نمی توانم در کمیسیون حاضر شوم اگر لازم است دیگر را بجای بنده انتخاب کنید

ادیب التجار - می خواستم عرض کنم

آقایان و کلاه سؤالاتی دارند مطلب دارند درد داریم حضور آقایان وزراء لازم است خواهش دارم و استدعا میکنم اطلاع بدهید وزراء حاضر شوند سؤالاتی داریم منجمه می خواهیم بدانیم که وزیر مسئولان بطاعت کتبت که از او سؤالات بنمائیم

(دیگر اظهاری نشد رئیس صورت مجلس را امضاء نمود)
 رایورت کمیسیون صحبه بمضمون ذیل قرائت شد
 کمیسیون صحبه باحضور تمام اعضای منتخبه در یوم شنبه ۹ شهر ذیقعد در تحت ریاست سنی آقای دکتر حیدر میرزا قرائت شد بدو بانتهاب هیئت رئیسه شروع شد .
 آقای دکتر حیدر میرزا بانفاق بریاست - و آقای لسان الحکماء با کثرت چهار رای به نیابت ریاست - و آقای دکتر امیرخان با کثرت پنج رای بسمت منشی گری - و دکتر علی خان با کثرت پنج رای بسمت مخبری معین شده
 بعد از آن برای جلسات کمیسیون روزهای چهارشنبه از سه بنروب مقرر شد و دستور جلسه آتیہ مذاکرات در خصوص امور صحبه سر حدی معین شد .

دکتر امیرخان - این کمیسیون کمیسیون تفیش است .
آقای میرزا ابراهیم خان - عربیہ است از طرف تجار و اصناف طهران بسه امضای دوست و بیست و پنج نفر با معرفی خوانده میشود و عریضه مزبوره رافرائت نمود .

رئیس - اینمطلب معلوم بوده است که طبقات محترم تجار و اصناف همیشه طالب قوت دولت و نظم و امنیت مملکت و حاکمی آزادی و مشروطیت بوده اند و حالا این چیزی را هم که بمجلس عرض کرده اند در واقع اظهار حاجت خودشان را کرده اند و خیلی اسباب خوشبختی است که باز مراغب هستند و حسن آنها همیشه بیدار است و غافل نشده اند از اینکه جلو گیری مفاسد را بکنند و در صورتیکه تمام مطالبی که داشته اند بر آورده شده است و وعده صریح داده شده و بلکه عمل هم آورده شده است بیجهت مساد و اجتماع نکنند و اذهان کسانی را که بی اطلاع هستند مشوب نکنند شروع بشود ثانی دوقانون محاسباب هم می شد

آقای میرزا ابراهیم خان - ماده (۲۰) لایحه وزیر و آقا میرزا مرتضی قلیخان ماده (۱۷) رایورت کمیسیون مطابق آراء قرائت نمودند .

رئیس - ماده (۲۰) یعنی (۱۷) در جلسه گذشته مطرح شد و در آن خصوص حالا داخله ما کرده بشویم حالا باید رای گرفت [ثانیاً ماده مزبوره قرائت شد]
رئیس - کسانی که با ماده (۱۷) بطریقی که کمیسیون تصویب کرده موافق هستند قیام نمایند [اغلب قیام نمودند و با کثرت تصویب شد]

ماده (۲۱) وزیر قرائت شد کمیسیون اینطور پیشنهاد کرده بود .
 ماده (۱۸) اعتباراتی را که در مواد قانون بودجه معین شده است از يك ماده باماده دیگری نمیتوان انتقال داد .

حاجی آقا - کسانی که در ماده قبل اظهاراتی داشتند و اعتماد باین داشتند که بودجه را باید فصل بفصل تصویب کرد گویا نظرشان بهمین ماده بعد بود که اگر ماده باماده بنا شود درای گرفته شود بدیهی

است باید آنوقت وزیر نتواند اعتباراتی که در يك ماده تصویب شده نقل باماده دیگری بدهد و از این جهت دست وزیر بسته میشود و يك اصلاحی را اگر بخواهد و مصلحت بدانند که يك مطلبی را از ماده کم کند و دیگری بیفزایند نمیتواند و عیالاً نمیتوان تصدیق کرد بآن نظر که هر روزه در وزارتخانه ها يك ترتیب صحیحی حاصل کرده باشند و واقعاً ترتیبات رادانسته باشند آنطور نیست باینجهت برای رفع آن محظور خوب است عیالاً از این ماده ساکت بشویم که دست وزیر بسته نباشد و اگر بخواهد اصلاحاتی در ادارات خودش بکند و از يك ماده کسر و بجا بگذارد و دیگری بیفزاید این اختیار را داشته باشد یا يك وقتیکه ترتیبات اداره مرتب شده باشد باینماده را لاحق کرده باشیم که اسباب اشکال برای يك نفر وزیر فراهم نشود .

افتخار الواعظین - بنده عرض میکنم علت این که وزیر نتواند انتقال بدهد مطلبی را از ماده باماده دیگری همین وضع امروزه است و اگر چنانچه بخواهیم مطلباً اجازه بدهیم که بتوانند در صورتیکه از يك ماده باماده دیگری منتقل شوند یعنی جزو يك ماده را کسر کرده و بر ماده دیگر بیفزایند بعضی تصرفات بکنند بنده امروز با این وضع ادراکاتان تصویب نمی کنم و اینکه میفرمایند دست و پای وزیر بسته نشود ابتدا دست ریای او بسته نمی شود بجهت اینکه در يك موردی اگر حس کرد که ولعاً باید از پول یا وضع یا اینکه از فرای يك اداره یا يك ماده کسر کند و بر اداره بیفزاید چنین نیست که قانون او را منع صریح کرده باشد که مطلقاً نتواند این انتقال را بدهد - خیر - میتواند يك پیشنهادی بمجلس شورای ملی میکند و مجلس شورای ملی تصویب میکند و باید این انتقالها در تحت نظر مجلس شورای ملی باشد اگر مجلس لازم دانست که انتقال میشود والا با وضع ادارات هر روزه بنده ابتدا مصلحت نمی دانم که مطلقاً بگوئیم وزرا می توانند از يك ماده باماده دیگری انتقال کنند یا يك اداره را کم کنند و يك اداره دیگری زیاد کنند یا مصالح امروزه ابتدا مقتضی نیست .

آقا میرزا مرتضی قلیخان - بنده با آن تقریراتی که دیروز شد و آن مذاکراتی که آقای مشیرالدوله کردند هیچ تصور نمیکردم که آن ماده امروز رای گرفته و اکثریت حاصل شود ولی حالا که رای گرفته شد تصدیق میکنم ولی در این ماده عرض میکنم که خوب است آقایان یک قدری وقت کنند بجهت اینکه آن محظوراتی که دیروز مذاکره شد تمامش حس بود و هیچ جای گفتگو نبود و چیزی نتواند در يك نصلی از يك ماده باماده دیگری انتقال بدهد بکلی امر وزارت خانه اش مختل میشود و هیچ کاری نمی تواند بکند و استدعا میکنم تمام نظریات باین متوجه نباشد که وزیر خائن است و به خیانت و غرض و هوا و هوس خودش ماده را باماده دیگر منتقل نماید که همچو تصور فرمایند که وزرای ما وزرای درستی هستند و محل اعتماد و وطن دوست هستند و هر تصرفی که میکنند بجا است و همینطور هم هست بجهت اینکه وزراء وقتی که بمجلس آمده

معرفی شدند اگر که طرف اطمینان نباشند و امین نباشند که درباره او سلب اعتماد می کنند و می رود بی کارش و مدوم می شود پس همین که وزیر بمقام وزارت باقی است محل اعتمادات چطور می شود به او آنقدر اظهار اعتماد نکنیم که آنقدر حق نداشته باشد از يك ماده باماده نقل بکند اینکه آقای افتخار الواعظین فرمودند که هر وقت وزیر حس کند که باید يك مطلبی را از ماده باماده دیگری انتقال بدهد بمجلس شورای ملی پیشنهاد میکنم این هیچ گرهی کشوده نشد از مطلب ایشان بجهت اینکه بفرض وزیر هر مطلب را که خواسته باشد پیشنهاد میکند بمجلس شورای ملی این کار باین آسانی است بجزر این که وزیر اراده کرد فوراً پیشنهاد میکند و مجلس هم فوراً همان روز تشکیل شده رای میدهد باینکه ممکن است يك ماه دو ماه چهل روز طول بکشد و در ضمن ارمیان بود پس استدعا می کنم که در اینجا وقتی بفرمایند که اگر هم عیبی شد فصل بفصل رای بدهیم حالا ان ماده صحیح است چونکه مجلس رای داد و عرضش این بود که روت کند در مواد دیگری رای داده شده است و سلب اختیار و پرورد را نباید کرد .

بجهت - اولاً حواشی می کنم از آقایان وقتی که ماده مذکور می شود این که در مردمی امینی یا تمه هستند یا نیستند این را نفرمایند این ربطی بمطلب ندارد البته آنها مردمان با تمه هستند اگر همین بودند ما آنها را نمی پذیریم و از آن در يك قانونی رای داده شود منافی با امانت يك وزیر نیست ولی می خواهم بپرسم اینکه نوشته اند و رای داده اند که ماده باماده رای داده شود معنیش چیست محض هوا و هوس نه بوده است چه مدافرات دیر روز شاهد است معنیش این بود وزیر نتواند ماده را نقل باماده دیگر کند نصری عیالاً این داشتم باید بگوئیم و در اینصورت بنده این را يك چیز زیادی می دانم که در را - نمی توانم يك ماده را نقل بدهم باماده دیگر حالا اگر يك اعتبار فرق باماده یاو داده شود که در مواردیکه خودش بنظر دارد صرف کند می توان این شرط را کرد ولی این هیچ ربطی ندارد باینکه بنویسیم که اعتباریکه مادر يك ماده بآنها دادیم باماده دیگر نقل بکنند و استدعا میکنم معنی این که رای دادند ماده باماده اگر غیر از این بود که بنده عرض کردم اگر چه آقای مخبر محترم اینجا تشریف ندارند که توضیح بدهند خود آقای رئیس کمیسیون توضیح فرمایند که معنی این که ماده باماده رای دادیم چیست .

مشیرالدوله - بنده اگر چه دیروز عقیده خود را اینچا عرض کردم و امروز تصور می کردم که مجلس شورای ملی وقتی میخواهد در این خصوص رای بدهد خیلی دقت خواهد کرد بنده عقیده ام اینست که این مسئله خیلی اساسی است و لازم است که این ماده برگردد بکمیسیون که در آنجا درست مذاکره شود و این مسئله درست تشریح شود و اگر هم لازم است که در اینجا مذاکره شود و تقصیر وقت مجلس خواهد شد و تمام هم نخواهد شد پس به ملاحظه آن مشکلاتی که در کار پیدا خواهد شد

باید فهمیده شود خوب است که برود بهمان کمیسیون که شاید این اشکال در اینجا حل شود .

حاجی آقا - مطلب همانطوریکه آقای مشیرالدوله فرمودند خیلی مهم است و اگر آقایان توجه فرمایند گویا هیچ محتاج نباشد که بکمیسیون ارجاع شود بکمیسیون ارجاع شدن برای چیست بعد از آنکه بکمیسیون رجوع شد باز بر میگردد به مجلس و همین گفتگوها خواهد شد و در این مقام لازم می دانم عرض کنم که تمام این گفتگوها می که شد هیچ ربطی با اعتماد وزیر ندارد و لازم نداریم که اعتماد داشته باشیم بوزرا یا نداشته باشیم فقط چیزی که هست مقصود ما اینست که يك اعتباریکه برای يك وزارت خانه تصویب می کنیم ما وظیفه ما این است که تقصیر کنیم که آنچه در بودجه معین کردیم در همان محل صرف شود یا اینکه در این مقام خیلی اعتماد بآن وزیر داشته باشیم ولی در مقام ترتیب عمل کردن و مصرف رسانیدن بودجه باید اختیاری برای وزیر قرار بدهیم چطور که ماده باماده می گوئیم رای می گیریم همین طور هم در اینجا لازم نمی دانم بگوئیم اعتباراتی که در مواد معین شده است باماده دیگر نقل نکنند اگر لازم بشود اعتبارات خودش را از يك ماده نقل باماده دیگر بکنند لازم نبود که ماده به ماده رای بدهیم و اینکه فرمودند لازم نیست بنده عرض میکنم لازم است و باید این مطلب اینجا ثابت شود اگر وزیر در يك ماده دیگر منشی را زیاد بکنند و در ماده دیگر کسر بکنند و بخواهد از آن ماده کم بکند و بر آن ماده بیفزاید یا اگر اعتبار نداده باشیم که دو نفر یا ع نفر یا ه نفر منشی این جا را ع نفری که آنوقت این ع نفر را دو نفر دیگر بر آنها بیفزاید و کار اداره را بکنند این دست وزیر بستن است بجهت این که ما از وزیر هیچ حق نداریم بجز نظارت در آن ولی که در بودجه معین شده است که بمصرف دولت برسد بدیهی است این پول که بمصرف رسیده چه باین منشی که در این اداره است چه بمنشی دیگری که در اداره دیگر که جزء آن وزارتخانه است صرف می شود این يك زمینه است که بجهت و چقدر صرف می شود این يك زمینه است که اتفاق ماده باماده انتقال بدهد والا رای در آن ماده هم می افتد که وزیر لازم بدانند يك ماده را تغییر بدهد این خرج اداره شده است یا نه ؟ ما چرا دستش را ببندیم و وزیر را دچار اشکال کنیم و اسباب تعویق جریان امور آنجا را فراهم بیاوریم باینجهت تصور می کنم که خوب است که این جا رای گرفته شود که مسکوت عنه بماند .

حاجی شیخ علی شیرازی - تغییر ماده باماده يك مرتبه این است که جزء این ماده را تبدیل بجزء ماده دیگر مثلاً یکی از مواد این است که فلان اداره باشد مواد دیگر این است که در آن اداره منشی معین کرده حالا وزیر می خواهد جزء ماده آن اداره را تبدیل کند يك دفعه این است که ماده خودش را می خواهد بجزء دیگر کند مثلاً ده منشی و پنج ثابت هست و هر دو در يك اداره هستند این را می خواهد تبدیل بدهد و این هم باز تبدیل ماده باماده است و این باز دو قسم است يك دفعه تبدیلی است که از آن تصریح کرده است مثلاً فرض بفرمایند که يك ماده يك اداره را معین می کند ماده دیگر يك اداره قانونی را معین می کند اینجا تبدیل میکند بیک ماده این است که يك ماده که قانون تصریح کرده میخواهد بر دارد و يك ماده دیگری که در قانون نیست بجایش بگذارد پس اینجا یک قدری اجمال دارد و باید توضیح شود .

حاج سید ابراهیم - بنده موافق رایورت هشتم ولی لازم است عرض کنم وقتیکه قانون ادارات را ننوشتیم اینم نقل از ماده دیگر بخود وزیر است و اگر ما قانون را طوری بنویسیم که وزیر نتواند از ماده باماده انتقال بدهد والا رای در آن ماده هم لغو است آقای آقا میرزا مرتضی قلیخان هم که میفرمایند تابع اکثریت هشتم در این ماده هم باید تابع اکثریت باشند

مؤتمن الملک - بنده میخواستم عرض کنم که این ماده توضیح ماده قبل است بعد از آنکه ماده قبل رای دادیم دیگر این ماده مسکوت عنه بماند یا مسکوت عنه نماند تفاوتی نمی کند وقتی که میگوید از این ماده منتقل شود باماده دیگر مقصود این است که در هر ماده حد اکثری مجلس معین کند برای وزرا و ماده باماده توضیح بدهد مثل اگر در ماده اول سی هزار تومان اعتبار دارد در ماده پنجم بیست و پنج هزار تومان دو هزار تومان که از ماده اول آمد باماده پنجم ماده پنجم میشود (۲۷)

در آتیہ در انظار و کلا که امور جاری می شود لکن نقل از ماده باماده دیگر این برای مجلس کاری ایجاد می کند که هیچ جای گفتگو ندارد .
حاج مصدق الممالک - بنده در این ماده پیشنهاد خود وزیر را مشروح تر می دانم و این چیزی را که کمیسیون پیشنهاد کرده است خیلی مهم است و نمی توان گفت این ماده بی اعتماد برادر حسن ظاهر می کند برای این که قانون ربطی با اعتماد وزراء ندارد و در این خصوص همان پیشنهاد وزیر يك قدری مفصل تر و واضحت تر است .

حاجی شیخ الرئیس - بنده تشریح نظریات خود را می کنم عرض می کنم که در این موقع که رای دادیم برای این که ماده باماده تصویب شود است که تقصیر کنیم که آنچه در بودجه معین کردیم در همان محل صرف شود یا اینکه در این مقام خیلی اعتماد بآن وزیر داشته باشیم ولی در مقام ترتیب عمل کردن و مصرف رسانیدن بودجه باید اختیاری برای وزیر قرار بدهیم چطور که ماده باماده می گوئیم رای می گیریم همین طور هم در اینجا لازم نمی دانم بگوئیم اعتباراتی که در مواد معین شده است باماده دیگر نقل نکنند اگر لازم بشود اعتبارات خودش را از يك ماده نقل باماده دیگر بکنند لازم نبود که ماده به ماده رای بدهیم و اینکه فرمودند لازم نیست بنده عرض میکنم لازم است و باید این مطلب اینجا ثابت شود اگر وزیر در يك ماده دیگر منشی را زیاد بکنند و در ماده دیگر کسر بکنند و بخواهد از آن ماده کم بکند و بر آن ماده بیفزاید یا اگر اعتبار نداده باشیم که دو نفر یا ع نفر یا ه نفر منشی این جا را ع نفری که آنوقت این ع نفر را دو نفر دیگر بر آنها بیفزاید و کار اداره را بکنند این دست وزیر بستن است بجهت این که ما از وزیر هیچ حق نداریم بجز نظارت در آن ولی که در بودجه معین شده است که بمصرف دولت برسد بدیهی است این پول که بمصرف رسیده چه باین منشی که در این اداره است چه بمنشی دیگری که در اداره دیگر که جزء آن وزارتخانه است صرف می شود این يك زمینه است که بجهت و چقدر صرف می شود این يك زمینه است که اتفاق ماده باماده انتقال بدهد والا رای در آن ماده هم می افتد که وزیر لازم بدانند يك ماده را تغییر بدهد این خرج اداره شده است یا نه ؟ ما چرا دستش را ببندیم و وزیر را دچار اشکال کنیم و اسباب تعویق جریان امور آنجا را فراهم بیاوریم باینجهت تصور می کنم که خوب است که این جا رای گرفته شود که مسکوت عنه بماند .

حاجی شیخ علی شیرازی - تغییر ماده باماده يك مرتبه این است که جزء این ماده را تبدیل بجزء ماده دیگر مثلاً یکی از مواد این است که فلان اداره باشد مواد دیگر این است که در آن اداره منشی معین کرده حالا وزیر می خواهد جزء ماده آن اداره را تبدیل کند يك دفعه این است که ماده خودش را می خواهد بجزء دیگر کند مثلاً ده منشی و پنج ثابت هست و هر دو در يك اداره هستند این را می خواهد تبدیل بدهد و این هم باز تبدیل ماده باماده است و این باز دو قسم است يك دفعه تبدیلی است که از آن تصریح کرده است مثلاً فرض بفرمایند که يك ماده يك اداره را معین می کند ماده دیگر يك اداره قانونی را معین می کند اینجا تبدیل میکند بیک ماده این است که يك ماده که قانون تصریح کرده میخواهد بر دارد و يك ماده دیگری که در قانون نیست بجایش بگذارد پس اینجا یک قدری اجمال دارد و باید توضیح شود .

حاج سید ابراهیم - بنده موافق رایورت هشتم ولی لازم است عرض کنم وقتیکه قانون ادارات را ننوشتیم اینم نقل از ماده دیگر بخود وزیر است و اگر ما قانون را طوری بنویسیم که وزیر نتواند از ماده باماده انتقال بدهد والا رای در آن ماده هم لغو است آقای آقا میرزا مرتضی قلیخان هم که میفرمایند تابع اکثریت هشتم در این ماده هم باید تابع اکثریت باشند

هزار تومان حالا آنطوریکه مجلس رای داده است تجاوز شده است و آن ماده هم بموقع اجرا گذاشته شده است پس در صورتیکه آن ماده را رای دادیم مجبوریم که ماده (۸) را هم رای بدهیم و باز هم همان طور باید اجرا شود اما اینکه اینجا از مواد و فصول مذاکره شد گمان میکنم که اذهان بعضی متوجه باشد بآن بودجهائیکه پارسال پیشنهاد کردند ولی آن فصول و مواد درست بترتیب معین نوشته نشده است خواستند فصول و مواد را در آنجا از روی ترتیب مواد بنویسند اینجا فصلش کرده بودند آنوقت فصل را هم که خواستند تغییر کنند بمواد در واقع کاری کرده بودند که اختیارات وزرا يك قدری محدود شده بود اما اگر بنا باشد از روی يك قانون صحیحی که هر جا مجری است میتواند تشخیص بدهند که مواد چه چیز است و ملتفت خواهند شد آنطوریکه می گویند اختیارات وزرا محدود نخواهد بود بلکه اختیاراتشان بیشتر خواهد بود .

رئیس - مذاکرات در این ماده بقدر کافی شده است حالا رای میگیریم کسانی که با ماده (۱۸) بطوریکه کمیسیون تصویب کرده است موافقت قیام نمایند .

(اغلب قیام نمودند و با کثرت تصویب شد)
 ماده (۲۲) لایحه وزیر قرائت شد کمیسیون اینطور پیشنهاد کرده بود
 ماده (۱۹) مخارج راجع بهیئت اجراء و مامورین [پرسنل] و اثاثیه هر وزارتخانه بکلی ممتاز و بتفصیل از یکدیگر باید پیشنهاد شود .

محمد هاشم میرزا - چند روز قبل در شور اول این لفظ بود و قرار شد که بعضی الفاظ را که چندان معمول نیست ویشدتی نرسیده است که بتوانیم بخوبی معنی آن بفهمیم ترك کنیم و استعمال بکنیم و در خصوص (پرسنل) آقای ارباب پیشنهاد کردند نوشته شود .

رئیس - پرسنل بطور توضیح نوشته شده است هیئت اجراء مامورین است .
بجهت - بنده هم میخواستم عرض کنم که این اجمال بعد از توضیح است و بر خلاف قواعد معانی بیانی است باید حذف شود
رئیس - رای میگیریم کسانی که موافقت باین ماده بطریقیکه کمیسیون تصویب کرده است قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با کثرت تصویب شد) ماده ۲۳ لایحه وزیر قرائت شد .

آقا میرزا مرتضی قلیخان - سه ماده در رایورت کمیسیون است که از آخر لایحه وزیر استخراج نموده و بشکل مواد قانونی نوشته اند خوانده میشود .
 ماده (۲۰) کلیه حقوق دیوانی که صاحبان آن مرجع خدمتی در ادارات دولتی نیستند و تا موقع وضع این قانون آن حقوق جزو مخارج ادارات مختلط بوده باید علیحدت مرتب شده و جزو شمیہ دیون عمومی و مستمریاب تقاعدی وزارت مالیه باشد صاحبان حقوق از هر طبقه و حقوق بهر اسم و رسم که باشد .

ماده (۲۱) شمه دیون عمومی در مقابل وزارت مالیه سؤال اجرا و تطبیق قوانین متعلقه به حقوق موزور خواهد بود هر سال بحساب سالانه اضافات و موضوعات که در عرض آن سال بدفتر کل وارد شده بدفتر محاسبات کل و دیوان محاسبات خواهد داد

ماده (۲۲) حقوق مذکور در ماده (۲۰) و (۲۱) پس از طبع و توزیع بودجه سال اول در آتی هه ساله بشرح و جزو در بودجه قرداد نشده فقط میزان کل آن با تعیین تفاوتی که نسبت بسال قبل شده است درج خواهد گردید

حاجی آقا - چون در حقیقت این مواد همان طور که ذکر شده است از طرف کمیسیون پیشنهاد شده است و این ماده را که کلیه حقوق دیوانی که صاحبان آن مرجع خدمات دیوانی هستند بکلیه مطالبی است که میخواستند اجرا کنند چون بعضی از حقوق برها حقوقشان جزو وزارتخانه است میروند از آن وزارتخانه ها میگردند و از وزارت مالیه نمیگیرند خواستند بواسطه این ماده آن عده حقوق برها را مجزا کرده در کتابچه علیجده نوشته شود که حقوقشان را از وزارت مالیه بگیرند و در وزارت مالیه معین شود ولی بنده در کمیسیون هم مخالف بودم با این تاسیس که آن کسانی که حقوق بر هستند و مستخدم نیستند مخصوص آنها باید باشند بلکه عقیده ام این بود که يك ماده بطور عموم پیشنهاد شود و آن این بود که کلیه حقوق برها و هر کس که حقوقی از طرف دولت باو رسیده و میرسد آن در وزارت مالیه در يك کتابچه معین میشود که چه کسانی حقوق بر هستند و فایده اش هم معلوم است که در يك کتابچه که آورده اند بطور جمع و در نظر مجلس رسید مجلس هم همانطور رای میدهد و اسباب تسهیلی می شود و از آن طرف حقوق آن کسانی که مستخدمند در ادارات دولتی و حقوق بر و مجزی هستند از آنهائی که خدمت نمی کنند جمع و خرج آن در کتابچه استخراج میشود و معلوم خواهد شد که حقوق بر از ادارات دولتی چند نفر هستند و چقدر از آن حقوق کسر خواهد شد و آنوقت کتابچه ایست برای و کلا که میدانند حقوق بر چقدر هستند چه میگردند وجه مقداری از پنجاهم حقوق دیوانیشان از حقوق اداریشان مجزاست و يك میزان روشنی دست و کلا وسایرین آمده و وزارت مالیه هم يك ترتیب روشنی بدستش هست که از روی آن رفتار بکند و بداند چقدر اشخاص هستند که از حقوق دولتی آنها کسر میشود و بحقوق استخدام میرسد اما آنچه در آنجا نوشته شده است که يك دسته اشخاصی هستند که حقوق دارند و آنها کسانی هستند که در ادارات دولتی هستند آنها را يك کتابچه علیجده می کنند و بوزارت مالیه میدهند بنده تصور میکنم که اگر این يك قاعده کلی بشود که تمام حق برها يك کتابچه معین باشد خیلی بهتر است و حقوقشان هم مجزی میشود و یکنفر مستوفی آنها را منها میکند و توضیح میشود و آن غیر از تخصیص است حالا نمایندگان هر نوع نظری دارند بفرمایند بنده هم پیشنهادی میکنم.

آقا میرزا مرتضی قلیخان - اولاً این

فرمایش که فرمودند که این پیشنهاد کمیسیون است عرض میکنم که این پیشنهاد وزیر است و وزیر در آخر لایحه خودش بعضی مطالب بود که بطور غیر ماده پیشنهاد کرده بود از آن جمله بعضیهایش قانونیت داشت و بعضیهایش قانونیت نداشت این بود که کمیسیون از مجلس اجازه خواست و مجلس اجازه داد که هر کدامش قانونیت دارد از آنها استخراج کند بعد در کمیسیون پنج ماده از لایحه وزیر را استخراج کردند و بشکل پنج ماده پیشنهاد مجلس کردند و در اینجا شور اول هم شد و علیجده چاپ شد اگر نظر آقایان باشد رفت بکمیسیون که ملحق شود و دوم مرتبه بیاید اینجا پس این را که عرض میکنم اصل پیشنهاد وزیر است و شور اول هم شده است فرمایشی را که آقای حاجی آقا فرمودند که تمام آن حقوق که در این راپورت هست حالا تشریح میکنم که مقصود چیست مقصود این است که در تمام ادارات حقوق برها معین باشد مثلاً در وزارت جنگ باید تمام حقوق برهای آن معین باشد و آنهائی که داخل در خدمت هستند داخل آنها نباشند در ادارات می بینند در هر اداره حتی فزاقخانه مبلغی حقوق بر هست مثلاً فلان شخص سرتیپ فزاقخانه بوده و مرده است حالا زنش و بچه اش و پسرش و نوه اش همینطور حقوق دارند فلان سرتیپ فوج خلیج فوت شده است اولادش حقوق میبرد هنوز حقوق او را در وزارت جنگ در جزه بودجه فوج خلیج میگردانند بکوقتی سربك مدنی رفته است و حالا مواجیش را از وزارت فواید عامه میبرد و هکتا تمام این ادارات مخلوط است از مواج هائی که مستخدمین دارند و آن اشخاصی که ابتدا عنوان مستخدمی در آنها نیست و حقوق میگردانند مثلاً در اصفهان هشتاد هزار تومان حقوق بگیر است که اشخاصی هستند که داخل خدمتی نیستند همچون در تهران و در جاهای دیگر کاری ندارند و مشغول کار خودشان هستند و حقوق میگیرند این قانون میگوید تمام حقوق داران اعم از اینکه در ادارات هستند یا در غیر ادارات اینها تمام بعنوان دیون عمومی يك شمه در وزارت مالیه درست میشود و يك بودجه نوشته می شود و سال اول مجلس تمام را دقت می کند که مظهر می شود و آن ماده سیم کمیسیون که نوشته شده است همان عبارتی که حاجی آقا تقاضا کرده اند که جزه بجزه نوشته شود سال اول می آید بمجلس و مجلس می خواند و تصدیق می کند و وقتی که تصدیق کرد عین جمع آن بودجه هه ساله در وزارت مالیه نوشته می شود با آن تفاوتهائی که هست مثلاً می نویسند که دو کروار جمع بودجه ایت ایل شد و بعد از آن صد هزار تومان کم و زیاد شد و تغییر کرد آن تغییر را تصدیق کسر می کنند باقی دیگر را در جمع می نویسند و می آورند در مجلس و معلوم می شود و این ترتیب صحیحی است که هم تمام ادارات منظم می شود و هم می دانند که مخارج ادارات چقدر است امروز که می گوید که وزارت جنگ شما ۶ کروار یا ۷ کروار مخارج دارد شما نمی دانید این ۶ هفت کروار تمام صرف اسلحه

و بنده که يك نفر نماینده هستم این جا می گویم که این نمی تواند جزه دیون عمومی باشد دوتای آنرا قائل هستم باز هم عرض می کنم اشتباه نشده باشد یکی آنکه در خدمت باشد یکی آنکه در خدمت مرده باشد وزارت او باید داد سیمی را هم که در خدمت بوده و حالا فقیر است باید داده اما چهارمیش که از همه کس حالش بهتر است بنده نمی دانم از بیت المال چطور می شود رای داد

افتخار الواعظین - عرض می کنم این جا

بعضی فرمایشات آقایان را بنده خارج از موضوع می دانم گفتگو در این است که حقوقی را که دولت می دهد بر دو قسم است این است که حقوق برها در ادارات مستخدم هستند یا نیستند آن اشخاصی که در ادارات مستخدم هستند حقوق آنها در ذیل بودجه آن وزارتخانه در ضمن بودجه کسب بمجلس خواهد آمد و تصویب خواهد شد و حقوق آنها نباید مختلف در ضمن بودجه تمام وزارتخانه ها بیاید برای اینکه تکلیف او معلوم باشد و مجلس هم بداند که اندازه حقوق آنها چیست و بتواند در باره این نوع حقوق رای قطعی بدهد یکنفر مخصوص معین میکند که عبارت باشد از شمه دیون عمومی و يك همچو دقتی ترتیب میدهد و بمجلس تقدیم خواهد کرد غرض از این ماده این است که حقوق بر دو قسم است هر که در وزارتخانه مستخدم است حقوق او در آن وزارتخانه منظور و در يك دفتر مخصوصی نوشته میشود و بمجلس می آید و هر کس که در هیچ اداره دولتی مستخدم نباشد باسم دیون عمومی و مستمری تقاعدی بمجلس خواهد آمد و تصویب خواهد شد

مؤتمن الملک - بنده هر چند از اعضای

کمیسیون هستم ولی با اینامده اساساً مخالف هستم این ماده صحیح است و این درجائی است که قانون اداری آنجا مرتب باشد و فقط ملاحظه از قانون داشته باشند و ملاحظات دیگری در بین نباشد یعنی اشخاصی که داخل يك اداره میشوند میدانند که مادام العمر یعنی مادامی که خیانتی نکرده اند در آن اداره هستند و روزیکه بواسطه کهولت از کار افتادند يك حقوق تقاعدی دارند ماه یا سال بسال بآنها داده می شود در يك چنین مملکتی چنین قانونی لازم است و باید مجری باشد و ممکن است بعد از آنکه مستخدم يك اداره فلان مدت معینه را خدمت کرد بعد از آن مستحق حقوق تقاعدی شد و حقوق تقاعدی در حق او مقرر شد برود در يك وزارتخانه دیگر خدمت کند آنوقت هم آن حقوق تقاعدی را بگیرد هم از آن اداره که در آن خدمت می کند حقوق بگیرد و آن حقوق تقاعدی او که در دفتر مخصوص ثبت شد دیگر تغییری در آن ماده نمیشود و این در مملکت ما چرا شده اشخاصی هستند که میروند در يك اداره پنجاه میمانند بعد از آنجا خارج میشوند دو سال بیکار میمانند بعد داخل در يك اداره دیگر میشوند آنوقت ملاحظه کنید حوض اینکه این ماده اسباب تسهیل امور مالیه شود موجب

حاجی وکیل الرعایا - بنده اینجا يك

نحوی در نظر دارم و آنرا بی اهمیت نمی دانم آن اینست که مامی قوانینم رای بدهیم که باشخاص حقوق بدهند که در خدمت باشند یا در خدمت فوت شده باشند برای آشنخص ما می توانیم رای بدهیم که دولت بورات آنها حقوق بدهد بجهت آن کسیکه کفیل امورات آنها بوده اما آن سببی که باید این جا ذکر بشود فقیر است که باو حقوق می دهند اگر غیر از این باشد ما چون نمی توانیم بخلاف شرع رای بدهیم این جا می بینم که خلاف شرع می شود آن سیمی را ما چطور رای بدهیم که جزه دیون عمومی باشد

(گفته شد خارج از موضوع است)

حاجی وکیل الرعایا - من که نشستم هر کس

زد می کند یا نشود رد بکنند می گویم دو قسمت آنها را ما می توانیم در مجلس رای بدهیم اما قسمت سیمی را چطور رای بدهیم توجه می فرمایند آقایان و می گویند خارج از موضوع است

حاجی وکیل الرعایا راجع باین ماده اگر فرمایشی

می کنم می گویند که آن ثبت هائیکه در وزارت مالیه هست آن را بیاورند (و کلیه حقوق دیوانی غیر از اداری که جزه ادارات منظم می شود و هم می دانند حقوق دیونی محسوب شد تا موقع وضع این قانون) شما نمی دانید این ۶ هفت کروار تمام صرف اسلحه این می شود يك چیزی که بنده این جا رای

اشکال دیگری خواهد شد و آن اینست که وقتی دفتر مخصوصی را در وزارت مالیه دایر می کنیم که در جزه شمه دیون عمومی باشد برای این است که دیون عمومی تغییر پذیر نیست و دولت میداند که هر سال دو کروار یا سه کروار از بابت قرض خودش باید بدهد دیگر لازم نیست که يك صورت جزه باشد فقط در یکی می نویسند که از بابت دیون عمومی دو کروار بدهد پس باید آن چیز هائی که تغییر پذیر نیست در دفتر مخصوصی ثبت کرد چنانچه در فرنگ هم همینطور است که دفتر می نویسند از بابت حقوق تقاعدی امسال مثلاً (۲۵) کروار یا از بابت مستمری (۲۵) کروار ماده میشود و در جمله دیون عمومی نوشته شده دیگر جزه بجزه لازم نیست در آنجا نوشته شود ولی از وزارت مالیه دفتر است که هر کس حقوق بگیرد مستخدم در آنجا از آنجا حقوق می گیرد و باید اسامی شان در آن دفتر ثبت باشد اما در این مملکت اینطور نیست امر و زاشخاصی که در ادارات میروند و اسامی آنها در دفتر مخصوص ثبت میشود در مدت ششماه و می بینیم اغلب آن اشخاصی تغییر کرده اند از این اداره خارج شده اند یا بیکارند یا در اداره دیگری رفته اند آنوقت باید متصل در دفتر مخصوص تغییرات واقع شود و آن نتیجه مطلوبه را که ما میخواهیم حاصل نخواهد شد بجهت اینکه می خواستیم دفتر مخصوص داشته باشیم که آن تغییرات پذیر باشد که همیشه بدانیم که از بابت حقوق تقاعدی چه میدهم و از بابت مستمریات چه میدهم و باین ترتیب ادارات نخواهیم داشت بجهت اینکه این کتابچه متصل در تغییر و تبدیل خواهد بود و متصل باید اسامی را از این کتابخانه برداشته جزه کتابچه دیگر بنویسند و سال آینه این اشخاصی که از وزارتخانه ها و ادارات خارج شده اند و در آنهاشان نوشته اند باید بروند اسمشان را دو باره بنویسند و این اسباب اشکال خواهد شد این از برای مملکتی خوب است که تا مستخدمی خیانتی نکرده است دولت نمیتواند او را از آن اداره خارج کند یا يك شخصی که در يك اداره هست بیخود او را با اداره دیگر ببرد وقتی که ادارات مامرتب شد و يك استقامتی در کارها پیدا شد آنوقت يك همچو ماده را میشود نوشت والا باین ترتیب مجبور می شویم يك شمه هم از وزارت مالیه درست کنیم که کارش این باشد که اسامی را از این کتابچه بآن کتابچه نقل بدهد و اشکال دیگری هم پیش بیاید و آن آنست که اشخاصی هستند که در يك وزارتخانه مستخدم هستند یا در وزارت مالیه یا در عدلیه یا خارجه و در آن وزارت خانه يك مواجی میگیرند تفتیش مواج اینها از دو راه بعمل می آید یکی از راه وزارت مالیه یکی از راه وزیر که این شخص در اداره است مثلاً برای يك شخصی که در فلان وزارتخانه است ششصد تومان مواج قرار دادمانند آن هفتصد تومان حقوق دارد آن وزیر هم میداند که این هفتصد تومان حقوق دارد آنوقت آن ششصد تومان را نمیدهد آن صد تومان تفاوت را میدهد و این از دو جا تفتیش میشود یکی از وزارت مالیه که در آن وزارتخانه و اگر نباشد حساب این اشخاص فقط در يك جا باشد در وزارت مالیه باشد آنوقت

ادارات نیستند محسوب شود .
 پیشنهاد یکی از نمایندگان ببارت ذیل خوانده شد .
 بنده پیشنهاد می کنم که این ماده باین قسم نوشته شود .
 (کلیه حقون دیوانی غیر از اداری که جزه مخارج ادارات مختلف بوده باید علیجده مرتب و جزه شمه دیون عمومی و مستمریات تقاعدی باشد) تا آخر ماده
حاجی عز الملک - حقوق اداری که مذاکره شد اینجا ما بشخصی حقوق نمی دهیم حقون اداری راجع بشغل است که در مجلس معین می شود نظریان شخص نخواهد داشت و باید مواج تقاعدی هم همینطور که آقای حاجی آقا فرمودند و آقای مؤتمن الملک هم بآن اشاره فرمودند تفکیک شود و اشخاصی که خارج از اداره هستند حقوقشان علیجده باشد بجهت اینکه کسی که در اداره خدمت می کند حقوق دیوانی ندارد همان حقوق اداری را می گیرد این برای ما اشکال تولید می کند بجهت اینکه ممکن است حالا یکنفر در اداره وزارت خارجه خدمت بکند و حقوق اداریش را آنجا بگیرد و حقوق شخصی را کسر کند ولی وقتی که رفت در وزارتخانه دیگری آن وزیر ممکن است نداند که حقوق شخصی دارد پس بعقیده بنده کلیه حقوق اشخاص باید علیجده و مرتب باشد و بآن ملاحظه که آقای حاجی وکیل الرعایا گفتند دیون عمومی اسمش را بگذاریم بجهت اینکه اشخاصی که مواج میگیرند باید يك قسمت علیجده باشند و اشخاصی که در ادارات خدمت می کنند حقوق شخصی آنها از

حقوق اداری ایشان کسر شود .

آقای میرزا مرتضی قلیخان - اینجا و الا عرض

میکنم که دیون عمومی آن چیزی است که مجلس شورای ملی تصویب کرده است که وزارت مالیه بدهد باشخاصی چه مستحق چه غیر مستحق پس آنچه را که مجلس تصویب کرده است چه مستمیری وجه غیر مستمیری تمام دین است و بنده هیچ تفاوت نمیگذارم بین هیچ یک از اینها و عرض میکنم که تمام اینجا باید ماده شود و حرفی هم ندارد که شخص مستحق باشد یا غیر مستحق و اما این مسئله که آقای مدرسی و حاجی عزالمالک بیان فرمودند که حقوق شخصی باید علیحدگی باشد بنده استدعا می کنم که تشریح بکنند که بنده ملتفت شوم و جواب ایشان را عرض کنم کلیتاً شعبه دروزارت مالیه تشکیل می شود و اسمش می شود شعبه دیون عمومی و این شعبه بسیار معتبر است و کارش هم که مرتب شد از تمام شعب بیشتر است و کارش این است که تمام حقوق که دولت میدهد غیر از حقوق ادارات در اینجا ثبت می شود و همچنین قرضی را که داد بطور استهلاك باشد یا منافع او را بدهد مستمریات باشد یا حقوق تقاعدی باشد هر چه باشد باید در آنجا ثبت شود و خرج و تعدیل و کم و زیاد آنها آنچه در آنجا بشود مسئولش رئیس آن شعبه است پیش وزیر مالیه مثل اینکه وزیر مالیه مسئول مجلس است بعد ادارات هم مرتب میشود و اشخاصی خواهند بود در ادارات که صاحب حقوق شخصی هستند مثل آنکه حالا حقوق صاحب حقوق را در هر اداره که هستند معین میکنند که صاحبش چقدر حقوق دارد و مجلس از اینجا معین میکنند که این قسم دیون عمومی چند کجور است و از حقوق اجزاء ادارات چقدر در سال آتی تغییر پیدا میکند برای اینکه بعضی ها خارج می شوند آنها که خارج نشده اند باید بروند آنجا اسمشان را در شعبه دوم دیون عمومی با حقوقشان ثبت کنند آنها هم که داخل شدند در ادارات باید موضوع شود از دیون عمومی و داخل شود در ادارات و اینکه آقای مؤتمن الملک این مسئله را اسباب اشکال فرض کرده اند بنده عرض میکنم که این جور اشکالات قهراً هست و این که می فرمایند دفتر ثابت تغییر نپذیرد این تصور نمی کنم در هیچ مملکتی یادر هیچ جایی یک دفتر تغییر نپذیرد پیدا شود بجهت این که یک دفتری فرض کردیم تمام شد لابد این دفتر تغییر می کند و صاحب دفتر موشوم و این خودش یک بودجه می شود راجع با ادارات و یکی دیگر اینکه شعبه دیون عمومی دیون عمومی معین میکند که امسال پنج کجور است سال دیگر معین می کند که صدهزار تومان از باب اشخاصی که در اینجا بودند و رفتند در ادارات موضوع می شود و تعیین صحت حقوق آنها با وزارت مالیه است که تحقیق کند و نگذارد کم و زیاد شود و این مسئله را هم که فرمودند در صورتیکه این جزء دیون عمومی بشود تفتیش زیادتر می شود و این راهم بنده درست ملتفت نیستم که بطور تفتیش زیادتر می شود بجهت اینکه مثل همیشه اگر امروز یک شخصی داخل وزارت خارجه می شود و هیچ وزارت خارجه مطلع نیست که این شخص حقوق دارد یا ندارد می نویسد وزارت مالیه که تشخیص حقوق این شخص را بدهد که چقدر

است وزارت مالیه هم تحقیق میکند و اطلاع می دهد بوزارت خارجه که این اشخاص صاحب این قدر حقوق هستند آنوقت هم وزیر امور خارجه می نویسد به شعبه دیون که این اشخاص میبندد که در اداره وزارت خارجه هستند چقدر حقوق دارند و تصور میکنم که هیچ تفاوتی نمیکند و عقیده بنده این سه ماده که از پیشنهاد وزیر استخراج شده خیلی صحیح نوشته شده است خیلی لازم است .

حاجی سید ابراهیم - اولاً که بنده نگفتم آقای میرزا مرتضی قلی خان توضیح ندادند عرض کردم که این فرمایش که آقای میرزا مرتضی قلی خان فرمودند فهمیدم یکی هم راجع بود بر عرض خود که جزء مخارج ادارات مختلط بوده است مراد بنده این بوده است که نا بعالم می بینم که بعضی ها بواسطه انتسابشان بیک اداره خودشان را می بندند بآن اداره و پولشان را بزور آن اداره می گیرند یا این که براتشان حواله برسد جانی است که باید ترتیب دیگری برای آن داده والا آنچه خود بنده عقیده دارم این است که تمام وجوه اعتباری چه جزء اداره مستقل باشد چه نباشد تمام آنها باید در جزء دیون عمومی ثبت شود و مقصود من از آن عبارت آن بود که تفکیک کنند مختلط نباشد .

حاجی آقا - بنده اول یک اعتراضی بر نامه گذاشتم دارم بجهت اینکه وقتیکه آقای میرزا مرتضی قلیخان اجازه خواسته بودند بنده هم اجازه خواستم و آن پیشنهادیکه کردم خودم مدافعه می کنم آقای آقا میرزا مرتضی قلیخان گویا التفات نکردند و الا تصدیق میکردند که آنچه وزیر پیشنهاد کرده صحیح است و اصلاح کمیسیون ربطی به پیشنهاد بنده ندارد این مطلب بدیهی است که در وزارت مالیه یک کتابچه است که اسامی تمام حقوق بر ها در آنجا نوشته شده چه جزء ادارات مستخدم باشند چه نباشند در یک مرتبه این عبارتی که در این لایحه نوشته شده که کلیه حقوق دیوانی که صاحبان آن مرجع خدمتی در ادارات دولتی نیستند و نا موقع وضع این قانون آن حقوق جزء مخارج ادارات مختلط بوده باید علیحدگی مرتب شده و جزء شعبه دیون عمومی و مستمریات تقاعدی وزارت مالیه باشد این یک چیزی میشود که آنها بیک مرجع یک خدمتی در ادارات دولتی نیستند اسامی آنها باین ترتیب نباید ثبت شود و آنکه بنده پیشنهاد کردم و ترض کردند مقصود این بود که یک کتابچه در وزارت مالیه باشد که کلیه صاحبان یعنی حقوق وظیفه و مستمری که دارند در یک کتابچه علیحدگی ثبت و در وزارت مالیه باشد و در اول سال هم از وزارت مالیه بمجلس بیاید و باین ترتیب معلوم می شود حقوق بر ها چقدر هستند و هر یک از حقوق بر ها معین میشوند چقدر در ادارات هستند و چقدر کسر می شود فرض بفرمایند دو کجور حقوق بر هستند و آن اشخاصی که در ادارات خدمت می کنند حقوق اینها مجزی پیشنهاد بوزارت مالیه می شود و حقوق شخصیشان کسر می شود از حقوق خدمتیشان این فقط بآن است که تخریب کند حقوق شخصی را از ادارات اگر چه بطوری که آقای مؤتمن الملک فرمودند که در وزارت خارجه کتابچه است که اسامی هر کسی در آن هست تغییر نپذیرد است مگر بمردنش و رفتنش و یا ثابت شدن خیانتش

و بدیهی است که حقوق دارائی تخریب نمی شود و این مستلزم این خواهد شد که تخریب شود هم مجلس می داند چقدر بر دارد هم دولت و می داند چقدر حقوق از صاحبان حقوق جزء حقوق خدمتی بشود و بکنی این مطلب را نمیرساند بواسطه اینکه دوقید بزرگ دارد یکی اینکه صاحبان آن جزء ادارات دولتی نیستند و یکی آنکه «آن حقوق جزء ادارات مختلط بوده باید علیحدگی مرتب شده و جزء شعبه دیون عمومی تا آخر» که نظر آن تمام بر اشخاصی است که از ادارات پول میگیرند تمام نظر آن بآن ماده است و همانطور که عرض کردم تمام حقوق بر ها در یک کتابچه مجزی بشوند پیشنهاد آقای حاجی آقا بمضمون ذیل خوانده شد .

(بنده پیشنهاد میکنم که حقوق و وظایف کلیه ارباب حقوق باید در کتابچه علیحدگی نوشته شده جزء دیون عمومی و حقوق صاحبان تقاعد باشد بهر اسم و رسم که باشد) .

پیشنهادی از طرف آقا شیخ فلاح حسین بطوریکه ذیلا درج میشود قرائت شد .

(این بنده پیشنهاد میکنم که حقوق دیوانی بساید علیحدگی مرتب شده و جزء دیون عمومی و حقوق تقاعدی وزارت مالیه باشد بهر اسم و رسم که باشد) .

دکتر علیخان - بنظر بنده این ماده یک اندازه اهمیت دارد و مخبر هم نیستند که دفاع کنند و آقای مؤتمن الملک هم که رئیس کمیسیون هستند مخالفند آقای وزیر مالیه هم که نیستند آقای معاون وزیر مالیه هم در این مذاکرات هیچ اظهاری نکردند که بدائیم عقیده شان چیست و بنده الان که باید رای بدهم نمی دانم بچه باید رای بدهم و از این جهت عقیده ام این است که این مواد بکمیسیون برگردد و در آن تأمل تامی بشود و ثانیاً بمجلس پیشنهاد شود درست توضیح شود .

معاون وزارت مالیه - بنده هم تصور می کنم که این بر گردد بکمیسیون یک نظری در آن شده بر گردد بمجلس .

رئیس - آقای حاجی شیخعلی هم تقاضا کرده اند که ماده [۲۲] و [۲۱] بر گردد بکمیسیون چون این سه ماده بهم مربوط است تصور می کنم که همانطور که گفته شد باید این سه ماده را با هم بکمیسیون رجوع کنیم .

[گفتند صحیح است و مواد سه گانه مزبور بکمیسیون رجوع شد که با نظرات ثانوی به مجلس پیشنهاد شود] .

(ماده ۲۳) وزیر قرائت شد بکمیسیون اینطور پیشنهاد کرده است)

ماده ۲۳ - تمام معاملات دولتی از خرید و فروش حقوق بر هستند و آن اشخاصی که در ادارات خدمت می کنند حقوق اینها مجزی پیشنهاد بوزارت مالیه می شود و حقوق شخصیشان کسر می شود از حقوق خدمتیشان این فقط بآن است که تخریب کند حقوق شخصی را از ادارات اگر چه بطوری که آقای مؤتمن الملک فرمودند که در وزارت خارجه کتابچه است که اسامی هر کسی در آن هست تغییر نپذیرد است مگر بمردنش و رفتنش و یا ثابت شدن خیانتش

که ملتفت شده اند و آنرا برداشته اند و بعضی آقایان که در اظهارات خودشان [استیجاره] استعمال میکنند [استیجاره] غلط است [استیجاره] است و کمیسیون تمهید شده است تشکر میکنم ولی بعضی نمایندگان در فرمایشات علیحدگی [بکسرحاء و تشدید دال] میفرمایند غلط است [علیحدگی] بکسرحاء و تشدید دال بفرمایند تشدید غلط است .

حاجی سید ابراهیم - در ماده قانونی [و غیره] صحیح نیست چون غیره مبهم است شامل خیلی چیزها می شود .

حاجی وکیل الرعایا - در اینجا هم بنده یک ایراد دارم که مربوط به همان ایراد در یک ماده است اینکه اینجا می نویسد با اطلاع عموم بنده تصور می کنم که بطور اعلان نوشته شود بهتر است برای اینکه اینجا عموم نوشته شده و آنوقت ممکن است یک کسی بیاید و بگوید که بایستی با اطلاع عموم باشد من یکی از افراد عموم هستم و اطلاع ندارم آنوقت برای وزیر مالیه اسباب رحمت می شود ولی هم ایراد بنده در آن ماده بود که رفت بکمیسیون هر چه خواستم توضیحی بدهم نه مقصودم این است که اسبیده بون داده است بدولت و آن کسی که بوجهت سند در دست دارد این را باید سار هم جدا کرد توانستم توضیح بدهم .

حاجی سید ابراهیم - عرض کردم که لفظ [غیره] قانونی نیست و شامل معانی عامی هست که همه مصداق غیره است و این صحیح نیست باید عرض آن بنویسند [و فراداد] برای اینکه این لفظ اگر باشد بطور های دیسگر از آن مفهوم خواهد شد .

رئیس - رای میکنیم کسانی که با ماده [۲۳] بطوریکه در راپورت کمیسیون خوانده شد موافقت قیام نمایند .

[اغلب قیام نمودند و با کثرت تصویب شد]

کمیسیون مالیه که بعد از شور اول یک ماده لایحه قانونی را تهیه نموده در این موقع باصل لایحه ضمیمه نموده هر یک از قرائت ذیل قرائت شد .

ماده [۲۴] - در موارد ذیل معاملات دولتی ممکن است بدون اطلاع عموم و ترتیب مزایده و مناقصه صورت بگیرد .

[۱] معاملات که بملاحظه صرفه و صلاح دولت باید مستور بماند [۲] نسبت بخریده ایثباتی که منحصر بفرد باشد [۳] در مورد صنایع مستظرفه و امثال آن که انجام پذیر نخواهد بود مگر بدست صنعتگران مخصوص [۴] برای اقداماتی که بعنوان امتحان از طرف دولت بعمل می آید .

[۵] در معاملات یا اقداماتی که فوریت انجام آن در نزد هیئت دولت ثابت بوده و نتوان منتظر اقتضای مدت اعلان عمومی و ترتیب مزایده و مناقصه کردید در این صورت تا پنج هزار تومان فقط بتصویب هیئت در ااست و علاوه بر آن با تصویب دیوان محاسبات آن معامله انجام خواهد گرفت .

حاج سید ابراهیم - در این ماده آن مورد بحث که در صنایع مستظرفه و امثال آن که انجام

پذیر نخواهد بود تا آخر - اینجا گویا نظرش بر این است که اعلان مزایده و مناقصه لنخواهد بود ولی ممکن است که صنعتگران افراد داشته باشند و اعلان که میشود بعموم مردم بعموم همان صنعتگران بشود پس اعلان عمومی بتمام مردم این لغو است و این اعلان همان اعلان اشخاصی است که مرجع اینکارند بیک دیگر و در آخرش میگویند با اقداماتی که فوریت انجام آن در نزد هیئت دولت ثابت بوده و نتوان منتظر اقتضای مدت اعلان عمومی را که ما اینجا ذکر نمیکنیم و مدت اعلان عمومی فرق میکند مثلاً بعضی چیزها است که لازم نیست که آن را اهالی بندر خلیج فارس بشنوند همین قدر اهالی این بندر بشنوند کافی است ولیکن بعضی چیزها هست که باید عموم ایران یعنی محوطه ایران بفهمند و در این صورت یکماه بیشتر طول دارد که مثل اهالی خلیج فارس بشنوند پس چون مدت اعلان مختلف میشود باختلاف مطلب بعضی تصور میکنند اعلان سه روزه باشد در صورتیکه نتوان منتظر شد بنده که نمیتوانم تصویب کنم شاید مقامی باشد که تاخیر بپردازد چنانچه مبتلا شدیم و بگوید که اینکار حالا فوریت دارد بنده اینکار حالا ما با آنها اطمنان بدهیم اگر نمایندگان در نظرشان باشد که مبتلا بان شدیم و وزیر با آنکه وقت داشت تاخیر انداخت این هم یک بهانه میشود که ما باز دچار یک اشکالی میشویم که علاوه بر آن ما قانون محاسبات را هم تصویب کرده ایم و یک طرحی که در آن مذاکره شده بود با اطلاع مجلس بود و در ایام تعطیل مجلس راجع بتصویب قانون محاسبات خواهد بود و در اینجا مطلقاً و اصدار کردن بدیوان محاسبات صحیح نیست باید گفت بتصویب مجلس شورای ملی و اگر علاوه شد بتصویب دیوان محاسبات .

دکتر حاجی رضا خان - بنده در کمیسیون هم چون در اینباب مخالف فوریت بودم لازم است عقیده خودم را اینجا عرض کنم که در باب فوریت اگر ما تصویب کنیم آنوقت هر معامله را که می کنند فوریت تصور میکنند یکی دیگر در باب لایحه که در چند روز قبل رفت بکمیسیون بعضی از موادش در باب اجاره و استیجاره خواهد شد و در اینجا مذاکره شد اگر آن لایحه را اجازه بدهیم که بآن منضم کنیم از این زحمت آسوده می شویم و آن عبارتش کافی است .

آقای میرزا مرتضی قلیخان - این مسئله در کمیسیون خیلی دقت شد و حالا که مخبر نیستند من مجبورم ثابت کنم که این چند فقره اشتباه شده است و تمام ملاحظاتی که باید در آن بشود شده

آن معاملات که صلاح و صرفه دولت باید مستور شود محل گفتگو نیست که باید اعلان شود مثل این که در هزار قبضه تفنگ بخواهند بخرند بجهت فلان مطلب ولی سایر چیزها را همه باید مسبق شوند اما در باب املاک که دولت می خواهد بخرد آن هم محل گفتگو نیست بجهت اینکه چیزی است منحصر است مثل اینکه بنده می خواهد یک خانه را بخرد بجهت توسیع خیابان این مجبور است که بخرد

نمی تواند که بطریق مناقصه و مزایده اعلان کند اینجا جانی نیست که این اعلان را بکنند صنایع مستظرفه هم ملامت امروز میخواهد یک پرده نقاشی بکشد در صورتی که در تمام تهران نقاشی باشد بکمال الملک دیگر لازم نیست که اعلان بکنیم بجهت این که کسی نیست که مثل ارتقاشی کند و اگر سه نفر چهار نفر باشد آنها را وزیر مالیه و با آنها مذاکره می کند پس این هم اعلان عمومی لازم نخواهد بود چهارم اقداماتی که میخواهد بکنند مثلا میخواهد راه حضرت عبدالعظیم را شوره کند اول باید در امتحان بکنند که چند قسم شوره بشود اول یک مقداری مثلا هزار رزق آزمون را می آید دولت خودش اقدام میکند شوره می کند باسنگ مخصوص تراش مخصوص آنوقت لازم است اعلان بکنند که ازین قرار نمونه تا شاهزاده عبدالعظیم رعی فلان قدر است هر کس بقیمت کمتری میتواند اقدام کند مثلا یکی زرعی چهار تومان یکی پنج تومان یکی سه تومان بعد از آنکه بموعده اعلان میباید آن آخری که سه تومان قرارداد باومی دهند یکی دیگر در باب اعلانی که فوریتش لازم است آن این است که ایراد شد که مطلبی را که وزیر فوریت آن را لازم بداند در جانی که نوشته فوریت آن در نزد هیئت دولت ثابت شود خیلی در آن گفتگو شد و بعد از اختلاف این طور تصویب شد اول این یک مطلبی را که وزراء فوریت آنرا خواستند عریض است که بیلویتی که هیئت وزیر تصویب کردند بدهم عقید بدمتران چهار هزار تومان که اگر بیشتر شد باید اعلان خود اما از باب اینکه فرمودند چرا بمجلس شورای ملی رجوع شد و گفته شد باید بدیوان محاسبات رجوع شود این بملاحظه دو مطلب بود یکی اینکه ممکن بود تابستان باشد و مجلس تعطیل باشد و مطلب شاید لازم شود و باید اعلان کرد و یکی دیگر این است که هیئت وزراء تصویب فوریت آنرا کردند گفتند لازم است که طول کشد و دیوان محاسبات هم منتخب خود ممکن است و از طرف مجلس محاسبات تصدیق نکند چون در آخر هم که معین کردند که اوج حساب رسیده گی کند اما از باب مدت که مذاکره شد که چرا مدت قید نشده در این باب خیلی مذاکره شد و ممکن نشد که مدت مخصوص بجهت اعلان معین کنند بهمان دلیلی که فرمودند که یک مطلبی است که باید اعلان بتمام مملکت بشود و یک اعلانی است که برای یک شهر یا محله ایست این بسته بنظر وزیری که اعلان میکند یک مطلبی را که پنج روز کم است پنج روز پنج ماه قرار می دهد .

حاجی سید ابراهیم - بنده بعد از فرمایشات آقای میرزا مرتضی قلی خان بعضی ها را قانع کردم بعضی را قانع نشدم اینک در فقره دوم فرمودند صنعتگران مخصوص خوب است بفرمایند صنعت گر دیگر آنکه در مواردیکه تصویب مجلس لازم نیست شما در ماده (۲۸) ترتیب مخارج فوق العاده را داده اید این هم از همین قبیل باشد بفرض هم بشود عقید کردن در دیوان محاسبات هیچ ضرری ندارد اما مطلقاً از اختیار مجلس بیرون کردن هیچ ترفی ندارد باید بمقتضای

ماده (۲۸) بتصویب مجلس شورای ملی باشد.
موثمن الملك - اینجا لازم است يك دو کلمه اضافه شود (اگر پنجهزار تومان بیشتر باشد آن معامله باید با اطلاع دیوان محاسبات انجام بگیرد ممکن است اسباب سوء تفاهمی بشود که تصور کنند باید بتصویب دیوان محاسبات باشد و حال آنکه معامله نباید بتصویب دیوان محاسبات برسد و اعلان باید بتصویب دیوان محاسبات برسد) قید شود یا معامله بدون ترتیب اعلان عمومی و مزایده مناقصه صورت انجام نخواهد یافت - برای این که سوء تفاهم نشود .

رئیس - رای میگیریم در ماده (۲۴) کسانی که با ماده (۲۴) بطریقی که کمیسیون تصویب کرده است موافقتا قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد .)

ماده (۲۵) معاملاتی که پس از اعلان در ظرف مدت معینه قانونی داوطلبی پیدا نکرده باشد و یا این که داوطلبان شرایطی پیشنهاد نمایند که قابل قبول نباشد دولت میتواند آن معامله را با هر کس بخواهد انجام دهد مشروط بر اینکه از حدیکه قبلا معین گردیده است تغلف نشود .

حاجی وکیل الرعایا - بنده عرض میکنم در آنچه در اعلان اول تعیین شده است (قبلا تعیین شده است فعلا نیست اینجاست فعلا نوشته شود .

آقا میرزا مهرتضی قلیخان - قبلا هست فعلا نیست .

رئیس - رای می گیریم کسانی که با ماده ۲ بطریقی که کمیسیون تصویب کرده است موافقت قیام نمایند (اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد)

رئیس - بقیه شور این قانون میماند بجلسه دیگر آقای دکتر امیرخان از عضویت کمیسیون فواید عامه استعفا کرده است حالا یک نفر بجای ایشان انتخاب میشود .

دکتر اسمعیل خان - چون فردا کمیسیون داریم وعده برای رای کافی نخواهد شد بهمان دلیل استدعا میشود همین حالا انتخاب شود .

آقا میرزا مهرتضی قلیخان - يك نفر عضوی که برای کمیسیون فواید عامه لازم است معین شود آقای آقا میرزا ابراهیم خان چون عضو آن کمیسیون بودند و خیلی مواظبت داشتند حالا از ایشان خواهش کردیم و قبول می نمایند اگر میخواهید ایشان را انتخاب کنید .

(اوراق رای منتشر و اخذ شد آقای حاجی میرزا رضاخان آقایان ضیاء الملك - آدینه محمد خان مرتضی قلی خان - بختیاری را برای استخراج آراء بقرعه معین کردند)

رئیس - نتیجه در خارج استخراج شود .

حاجی عز الممالک - روزنامه ایران نود و قسمت راجع مذاکرات مجلس شورای ملی در خصوص تقاضای آقای ادیب التجار نوشته است که ادیب التجار تقاضا کرد برای تأکید در حرکت آقای نایب السلطنه تلگرافی شود ولی مانند در صورتی که تمام نمایندگان تصدیق کردند قرار شد مغایره شود و

آقای حاجی شیخ الرئیس هم سؤال کردند آقای رئیس جواب دادند که تلگراف شده است .
رئیس - بلی همینطور که عرض کردم تلگراف شده است .

معاضد السلطنه - تقریباً يك سؤالی کرده بودم از آقای وزیر خارجه راجع (بکامیش تیه) که باتباع ایران بعضی صدمات وارد آمده بود و بعضی تعديت بر آنها شده بود استدعا میکنم که تأکید بفرمائید حاضر بشود .

رئیس - تأکید میکنم بیایند جواب بدهند - جلسه آتیه روز سه شنبه و دستور آن بقیه دستور امروز است (مجلس مقارن مغرب ختم شد)

جلسه ۱۷۶

صورت مشروح روز سه شنبه ۱۳۲۰

شهر ذی قعدة ۱۳۲۷

مجلس دو ساعت و ربع قبل از غروب آفتاب ریاست آقای ذکاء الملك منعقد گردید آقای معاضد الملك صورت مذاکرات جلسه قبل را قرائت کردند .
 غائبین بی اجازه - آقایان قوام الاسلام حاج میرزا آقاه نوری . آقا سید محمد رضا کاشف صدرالعلماء .

با اجازه - حاج محمد کریم خان . آقا میرزا احمد فهیم الملك . حاج فاتح الملك . معزز الملك آقایانیکه سر وقت حاضر نشده اند سید دار اعظم . مستشار الدوله حاج امام جمعه . ممتاز الدوله . معتمد التجار .

وکیل التجار . محمد هاشم میرزا . افتخار الواعظین آقا سید محمد باقر ادیب . کاشف در صورت مجلس روز یکشنبه بنده و آقای صدرالعلماء را

جزو غائبین بی اجازه نوشته اند در صورتیکه ما اجازه داشتیم روز یکشنبه و کلای خراسان را در تلگرافخانه خواسته بودند در هیئت رئیسه مذاکره شد بالاخره بملاحظه اینکه عده نمایندگان در مجلس کسر نشود بنده و آقای صدرالعلماء را اجازه دادند بتلگرافخانه رفتیم .

صدرالعلماء - بنده هم با آقای کاشف موافقم می خواستم عرض کنم با اینکه صورت تلگراف را ملاحظه فرمودید چرا اینطور نوشته شده است .

معزز الملك - بنده را هم جزو غائبین بی اجازه نوشته اند در صورتیکه بنده هم اجازه داشته ام
رئیس - با اجازه نوشته اند

آقا میرزا احمد - بریر روز اینجا قرار شد از برای تأکید در تشریف فرمائی آقای نایب السلطنه تلگرافی مغایره شود مغایره شده است یاخیر .

رئیس - همان روز عرض کردم تلگراف شده است .
 صورت استیضاح افتخار الواعظین بمبارت ذیل قرائت شد .

بنده در خصوص مندرجات روزنامه برق از آقای رئیس الوزراء استیضاح خواهم نمود استدعا دارم اطلاع بدهید حاضر شوند (افتخار الواعظین .
رئیس - اطلاع میدهم (پیشنهادی از آقای معاضد الملك بامضای بانزده نفر از نمایندگان بمبارت ذیل قرائت شد .)

نظر باینکه بودجه هذالسنه هنوز به مجلس پیشنهاد نشده و هر قدر هم سؤال و استیضاح در این باب از وزراء شدمفید فایده نگردیده بنده تقاضای کنم که هیئتی مرکب از ۳ نفر از اعضای کمیسیون بودجه یا از مجلس منتخب شده باید که کمیسیون تفتیش مالیه اجازه داده شود در این باب تفتیشات لازم نموده معلوم نمایند که علت تأخیر تقدیم بودجه چیست و از طرف کدام وزارت خانه تصور شده و می شود بالاخره سعی کنند که بودجه را هر چه زودتر از طریق وزارت مالیه بمجلس پیشنهاد نمایند که از تصویب مجلس بگذرد معاضد الملك خلیل فهیم الملك ذکاء الملك - محمد ولی - نصر الله التقوی - الاحقر حسین یزدی - حاج میرزا رضاخان - غلامحسین - ابراهیم - احمد شیبانی .

رئیس - بلی این پیشنهاد را بنده بهتر از همه ترتیبات صلاح میدانم که همان اشخاصیکه برای کمیسیون تفتیش انتخاب کرده اند این کار را هم بهمان هارجوع کنیم که در این باب هم تفتیشات لازم را بنمایند و لوازم تسریع آمدن بودجه را به مجلس فراهم نمایند دیگر که آن میکنند محتاج برای نیست .

افتخار الواعظین - چند وقتی است که بنده يك صورت سئوالی نوشته و به هیئت رئیسه تقدیم کرده ام از وزارت امور خارجه در خصوص اقدامات انگلیس در بندر لنکه از آقای رئیس سؤال میکنم که سؤال بنده فرستاده شده است و تشریف نیارده اند یا فرستاده نشده ؟

رئیس - بلی سئوالات چندی است که آقایان نمایندگان از وزراء نموده اند و فرستاده شده مجدداً نوشته میشود که تشریف بیاورند .

کاشف - این مطلب منافی با این نیست که وزراء حاضر شده جواب سئوالات را بدهند .

رئیس - عرض کردم سئوالات نوشته شده فرستاده شده است مجدداً هم خواهیم نوشت .
میرزا مهرتضی قلیخان - نتیجه انتخاب یک نفر برای کمیسیون فواید عامه که انتخاب شده بود آقای آقا میرزا ابراهیم خان یا چهل و هفت رأی منتخب شدند .

رایورت کمیسیون تفتیش جنوب بمبارت ذیل قرائت شد .
 بتاريخ دوازدهم شهری قعدة کمیسیون با اکثریت آراء آقای دکتر اسمعیل خان را بر ریاست آقای حاج عز الممالک را به منشی گری و آقای وکیل الرها را با سمت مخبری تعیین و چند جلسه متوالی با هیئت وزراء مذاکرات لازم در فراهم نمودن موجبات تکمیل انتظام امور ایالت فارسی نموده اقداماتی که اسباب اطمینان خاطر نمایندگان محترم باشد از قرار ذیل صورت پذیرفت .

۱ فرستادن ایالت که از مهم ترین امور بود هیئت دولت مأمور صحیحی که محل وثوق خود دانسته تعیین نمودند ۲ - در باب قوای نظامی وزارت جنگ متعهد شدند تا هر روز دیگر دوهزار نفر مسلح بیاورند و سوار باتویخانه کامل در تحت ریاست یک نفر رئیس اردو بصمت فارس حرکت بدهند ۳ - تمام وجه مخارج اردو بوزارت جنگ تهیه و پرداخت شده است ۴ - برای